

OKÉNKO

DO FARNOSTI

VYDÁVÁ FARNOST SV. VÁCLAVA V LETOHRADĚ

Ročník XXXII

Listopad 2023

číslo 11

Smrt není nic, jen jsem přešel do vedlejší místnosti.

Já jsem já. Vy jste vy.

Čím jsem pro vás byl, jsem i nadále.

Oslovujte mě, jak jste mě vždy oslovovali.

Mluvte se mnou, jako jste to vždy dělali.

Nepoužívejte jiný tón.

Netvařte se slavnostně ani smutně.

Dále se smějte tomu, co nás společně rozesmávalo.

Modlete se, usmívejte se, myslte na mne, modlete se za mne.

Nechť se mé jméno vyslovuje doma jako předtím.

Bez jakéhokoliv důrazu, bez sebemenšího stínu.

Život není jiný, než býval. Nit není přestřižena.

Proč bych vám měl sejít z mysli?

Jen proto, že jsem vám sešel z očí?

Nejsem daleko, jen na protější straně cesty.

Paul Claudel

Nedostatečné zdraví ducha, tj. nedostatek lásky s sebou nutně přináší strach, který je tím větší, čím menší je láska.

Martin Luther

Úvodem

Rozlišujeme vraždu od zabití. Útočníci vraždí, napadení se brání. Jak se bránit teroristům? Kterýsi Žid řekl: „Mír na světě zavládne tehdy, až židovská matka bude plakat nad neštěstím, které postihlo arabskou matku a až arabská matka bude plakat nad neštěstím, které potkalo židovskou matku. A až židovská matka bude plakat nad neštěstím německé matky a až německá matka bude plakat nad tragedií židovské matky.“ Tento vytoužený cíl se ve světě zločineckou válkou na Ukrajině a v Izraeli opět vzdálil do nedohledna.

Sami v mnoha případech neudržíme přátelství ani s nejbližšími, natož mír mezi národy. Bez Boha si neporadíme. Jenže my, křesťané, nepřinášíme do společnosti Ježíšův návod k pokojnému soužití. Náboženskými frázemi jsme lidi odradili. Koho zajímá Ježíšovo řešení? /v

„Nejednat je ještě děsivější. Překonávám strach o vlastní život,“ říká ruský voják Ghandí, který se dobrovolně rozhodl bojovat proti své rodné zemi na straně Ukrajiny. Jednotka složená z ruských občanů - prapor Sibiř - se skládá hlavně z příslušníků etnických menšin žijících v Rusku.

„Došlo mi, že musím něco udělat, abych svou nečinností nepřispíval ke zlu, kterého jsem svědkem. Chci se vyrovnat sám se sebou, když vidím další oběti, které jsou zabíjeny, mučeny nebo znásilňovány mou zemí,“ popisuje Ghandí a dodává, že nechce být součástí strašných zločinů, za které je Rusko zodpovědné a chce se mu vzepřít.

Příslušníky praporu jsou hlavně Jakuti a Burjati, kteří usilují o nezávislost na Moskvě a vítězství Ukrajiny ve válce pokládají za krok k tomuto cíli.

Kardinál Pierbattista Pizzaballa, latinský patriarcha Jeruzaléma, nabídl Hamásu sám sebe na výměnu jako rukojmí za unesená izraelská dětská rukojmí.

Jsem unaven polemikami, výhradami, fanatismy! K tobě mohu přijít a nemusím se strojit do uniformy, nemusím odříkávat nějaký korán a nemusím se vzdávat čehokoliv, co patří k mé vnitřní vlasti. U tebe se nemusím ospravedlňovat, nepotřebuji se obhajovat ani něco dokazovat. U tebe nacházím mír. Přes neobratná slova, přes mé úvahy, které mohou být mylné, vidíš ve mně prostě člověka.

Antoine de Saint-Exupery

Draží bratři biskupové, nezatěžujme prosím lidi břemeny, ale ulevujme jim v jejich námaze ve jménu evangelia milosrdenství, abychom s radostí rozdávali Ježíšovu úlevu unavenému a zraněnému lidstvu. Ať církev není shromaždištěm předpisů, ať je přístavem naděje pro sklíčené. Rozšířte svá srdce, prosím! Ať je církev přístavem, kde lidé najdou občerstvení, kde se cítí povzbuzeni k tomu, aby se chopili života s nesrovnatelnou silou Kristovy radosti. Ať církev není celnicí.

František

Za dvacet let budeš víc litovat toho, co jsi neudělal, než toho, co jsi udělal. Takže odvaž lana, opusť bezpečný přístav, naber vítr do plachet, hledej, sni, objevuj.

Mark Twain

Čest nepochází z funkce, kterou člověk vykonává. To člověk dává svou osobností hodnotu úřadu, který zastává.

Josi ben Chalafta

Demokracie se nebuduje sestupováním elit na úroveň davu, ale povznášením davu na úroveň elit.

Gustave Le Bon, francouzský psycholog

Stromy znají

Stromy znají naše tajnosti posmrtné a intimní a přece tak diskrétně mlčí bez nezbytné důvěrnosti trvají aby zastřely stopy oblečou si plody a jen uprostřed léta žlutý list zasyčí náhle pod chodidly

Anna Kamińska

VNÁŠEJME NEBE DO PEKEL NAŠEHO SVĚTA

kázání Tomáše Halíka
na Den vzpomínky na zemřelé

Smrt je v posledních letech v našem světě přítomná bez krásy a poezie. Peklo i očistec se z posmrtných dálek přiblížily, vstoupily do našeho světa v podobě pandemií a válek. Úlohou křesťanů dnes není prodávat odpustky, ale vnášet do pekla našeho světa kus nebe – to znamená lásky.

Den vzpomínky na zemřelé měl po dlouhá léta pro mnohé z nás svou nenahraditelnou estetickou hodnotu. Byl spojen s pietní návštěvou hřbitova, kde do mlhavého večera svítily na hrobech stovky svíček. Před tím či po tom jsme vyslechli nádherné Mozartovo, Dvořákovy či Verdiho requiem a zavzpomínali na své blízké zemřelé nebo dávne

ředky.

V posledních letech je smrt v našem světě přítomná bez krásy a poezie. Mnozí z nás ztratili někoho blízkého v důsledku pandemie koronaviru. A sotva se svět trochu vzpamatoval, přišla první a pak druhá válka, v níž do chřtánu smrti padají tisíce a desítky tisíc lidí. My si s úzkostí klademe otázku, kdy tyto války mohou přerůst do celosvětové katastrofy, která může ohrozit existenci celé naší planety.

Slova o dni hněvu v hymnu Dies irae, která máme často spojená s Mozartovou hudbou, dostávají dnes hrozivou naléhavost. Nemálo lidí kolem nás propadá chiliastickým představám o hrozícím konci, avšak bez křesťanské naděje na spásu.

Druhý listopadový den je v katolické tradici dnem modliteb za duše v očistci. Víra v očistec je opřena o nejasný výrok v novozá-

konním listu apoštola Jakuba, ale především o tisíciletou praxi modliteb za zemřelé. Modlíme-li se za jejich spásu, dáváme tím najevo, že jejich smrt nepovažujeme za definitivní konec jejich příběhů. Znamená to, že kdesi dle jejich duše, a my jim proto můžeme pomáhat svou modlitbou na posmrtné cestě? Můžeme doufat, že ti, kteří nás přežili, také mohou projevat svou přímluvou u Boha solidaritu nám?

Někdy se nám ovšem zdá, jako by tradiční teologie a spiritualita těchto dní na počátku listopadu, Slavnosti všech svatých a po ní dne modliteb za zemřelé, za duše v očistci, odpovídala obrazu světa, který už není náš. Proto je pro nás velmi těžké tyto myšlenky vložit do způsobu našeho uvažování. To ovšem neznámá, že je máme pouze jednoduše škrtnout. Spíše je třeba je nově promeditovat a interpretovat.

Odpustky jako posmrtný voucher

Idea očistce, která je pro mnoho křesťanů dnes již zcela na okraji či za okrajem světa jejich víry, hrála velkou roli ve zbožnosti vrcholného středověku. Středověký člověk pod vlivem pesimistického obrazu zkažené lidské přirozenosti (vycházejícího z důrazu svatého Augustina na dědictví prvotního hříchu), navíc neustále masírován moralizujícími kázáními, si mohl jen těžko představit, že hned po smrti půjde rovnýma nohama do nebe.

Doufal však, že ho Kristova obět' uchrání před pekelným ohněm. Proto se velice populární stala víra v očistec, tu nejpravděpodobnější destinaci duše po smrti.

Středověký věřící spekoval, jak si pobyt v očistci zkrátit – a církev mu vyšla ochotně vstříc s řešením v podobě odpustků. Modlitby, posty, poutě, dobré skutky – to vše byla měna, za níž bylo možno získat odpustky jako posmrtný voucher, poukázku na zkrácení posmrtného pokání v očistci a urychlení cesty do nebeského ráje.

V okamžiku, kdy toto ekonomické myšlení středověké církve překročilo další práh a odpustky bylo možné získat nejen za dobré skutky, nýbrž také za peníze, které šly na stavby nádherných renesančních chrámů, včetně vatikánské baziliky svatého Petra, ale také na financování křížových výprav, ozval se ve svědomí řady křesťanů – od Husa po Luthera – Boží hlas: Tak dost, tohle už ne! Klid'te se s tím odtud! Nedělejte z domu mého Otce tržnici!

Dnes i my katolíci – i když možná ne všichni – těmto hlasům dobře rozumíme, tehdejší církev na ně však odpovídala represí. Spor o odpustky uvedl do chodu jednu z mnoha reformací v dějinách církve.

Reformace na prahu novověku, v 16. století, se však ubírala dvěma směry, které se bohužel vzájemně nepotkaly: byla to již zmíněná

Lutherova reformace, ale také katolická reformace, jejímiž představiteli se staly velké postavy světců a mystiků, jako byla Terezie z Ávily, Jan od Kříže, Filip Neri, Ignác z Loyoly a mnozí další. Mezi protestantskou a katolickou reformací byly mnohé rozdíly, ale také jedna věc společná: ukázaly směr cesty ven z mnoha upadlých forem středověké zbožnosti a teologie. Touto cestou byla osobní víra v Krista, otevřenost pro Dar jeho lásky a milosti.

Církevní krize přináší reformy

V okamžicích krize náboženského systému a církevních institucí se objevuje potřeba víry. Osobního poctivého a hlubokého vztahu k Bohu skrze Krista, s nímž se setkáváme ve svých bližních.

Dějiny církve znají mnoho erupcí Ducha, které oživovaly a obnovovaly církev po dobách krizí a úpadku. Do těchto dějin patří jak reformní hnutí svatého Františka z Assisi, tak i reforma, kterou nyní zahájil papež, jenž si zvolil Františkovo jméno.

Také v naší době musel Bůh zřejmě dopustit mnohé skandální události v církvi, aby si křesťané uvědomili: Tak dost! Tudy ne! Je třeba mnohé změnit, zamířit na hloubku!

Myslet si, že nemusíme v církvi nic měnit, protože to přece tak dlouho fungovalo, a tudíž to může běžet dál, je jed v církvi, říká doslova papež František.

V těchto dnech papež uzavřel první z celosvětových porad o reformě církve. Nečekejme ale rychlé změny vnějších institucí. Zaměření pouze na vnější věci může vést ke schismatu, jako se tomu stalo v 16. století. Mysleme na reformaci mystiků, proměnu srdcí, prohloubení osobní víry. Teprve odtud pak může vzejít i potřebná proměna vnějších věcí.

Dnes se před našima očima rychle proměňuje vnější svět. Mnohé lidi události ve světě vedou k rezignaci, pesimismu nebo ke strachu, panice, dezorientaci, jiné ke hněvu, který si hledá svůj objekt. Narážíme na protřelé obchodníky se strachem a hněvem, horší, než byli prodávací odpustků ve středověku. Je třeba jim říci: Klid'te se s tím odsud! Nedělejte ze světa, tohoto Božího chrámu, tržnici!

Je třeba obnovit osobní zakotvení v Bohu, abychom se nenechali strhnout strachem a hněvem.

Dnes myslíme na mrtvé – myslíme tedy zejména na ty, kteří v naší době padají denně do válečných propastí. Smrt se nám dívá přes ramena. Není to dobrotivá kmoťička z pohádek. Peklo i očistec se z posmrtných dálek přiblížily, vstoupily do našeho světa. Mnozí už dnes a tady prožívají očistec i peklo.

Úlohou křesťanů dnes není prodávat odpustky a poukázky do nebe, výhodně zlevněné vstupenky do posmrtných rajských zahrad. Spíše máme vnášet do pekla a očistců našeho světa kus nebe – to znamená lásky. Dokonalá láska zahání strach, učí apoštol Pavel. Neboť láska, jak praví Písmo, je silnější než smrt. Amen.

O POŽEHNÁNÍ (Gn 32. kap.)

„Já tě zabiju, ukradl jsi mně prvorozenectví,“ řval Ezau na Jáka. (Nebyl v právu, prvorozenectví Ezau bratrovi dobrovolně prodal. Je pravda, že Jákob s matkou podvedli starého Izáka, když se Jákob vydával za svého bratra.)

Jákob před rozrušeným bratrem utekl ke svému strýci. Tam se oženil a velice se zmožil. Po letech se s dvěma manželkami, s dvěma náhradními matkami, mnoha dětmi a s velkým bohatstvím vracel domů. Rád by se smířil s Ezauem, proto k němu vyslal posly s žádostí o usmíření..., ale na cestě zjistil, že mu bratr jde vstříc se čtyřmi sty ozbrojenci. Padl na něj veliký strach, děsil se, že se Esau bude mstít.

„Jákob se bál a obával“ (Gn 32: 8).

- Měl strach o své lidi. A obával se, že je v sebeobraně schopen někoho zabít. (Zabití člověka je vždy hrozné, i v sebeobraně, někdo není schopen zabít ani zvíře).

V modlitbě Jákob prosil o pomoc:

„Bože mého otce Abrahama a Bože mého otce Izáka, Hospodine, tys mi pravil: »Navrať se do své země a do svého rodiště a já se postarám, aby se ti dobře vedlo.« Nejsm hoděn veškerého tvého milosrdenství a vši tvé věrnosti, které jsi svému služebníku prokázal. Tento Jordán jsem překročil jen s holí, a teď mám veliké bohatství. Vytrhni mě prosím z ruky mého bratra, z ruky Ezauovy, neboť se ho bojím, aby nepřišel a nezabil mě, matku nad dětmi. Ty jsi přece řekl: »Určitě se postarám o tvé dobro a tvé potomstvo rozmnožím jako mořský písek, jež nelze pro množství sečíst.«“ (v.: 10-13)

„Jákob v noci převedl svou rodinu přes potok Jabok se vším co měl. Pak zůstal sám a tu s ním kdosi zápolil, dokud nezvešla jitřenka.

Při zápase došlo k poranění kyčelní kloubu Jáka.

Když svítalo, Neznámý útočník řekl: »Pust mě, vzešla jitřenka.« Jákob však odvětil: »Nepustím tě, dokud mi nepožehnáš. «

Otázal se: »Jak se jmenuješ?« Odpověděl: »Jákob – já jsem Lstivý, uskočný«.

»Ale se mnou jsi zápasil čestně, narovnal ses, patří ti nové jméno: ‚Izrael‘ (to je: ‚Za tebe zápasí Bůh‘), neboť jsi jako kníže zápasil s Bohem i s lidmi a obstáls.«

A Jákob ho žádal: „Pověz mi přece své jméno! « Ale on odvětil: »Proč se ptáš na mé jméno? « A požehnal mu tam.“ (v. 25-30)

Proč, k čemu Jákob žádal o požehnání?

„Jákob se bál a obával se.“ Požehnání silného, nepřemožitelného, spolehlivého a věrného má veliký význam. Žehnání není magií, je svědectvím o Bohu, jehož slovo platí. Takové svědectví nás může a má podržet.

Před léty se Jákobovi dostalo otcovského požehnání. Pak příslibu Hospodina o jeho přízni.

ŽID, KTERÝ SE BRÁNÍ, NENÍ DOBRÝ?

Věra Tydlitátová

Mnohokrát jsem začala psát tento text a mnohokrát jsem po prvních větách přestala. Silný odpor ke každému slovu a zároveň vědomí, že je třeba promlouvat, mne paralyzují. Před očima mám děsivý obrázek, fotografii zuhelnatělého objektu, v němž se až po CT skenování objevily dvě páteře, žebra a smotaný drát. Spálený chuchvalec jsou na smetiště vyhozené ostatky rodiče a dítěte, kteří byli letošního 7. října svázáni a zaživa upáleni. Obě oběti se objímaly, zatímco je stravovaly plameny.

Jen tento jediný případ, oblundná vražda, jakých se toho dne udály desítky, by měl vyvolat v celém světě vlnu hrůzy a odsouzení. Ne-

Požehnání Nepřemožitelného dodávalo Jákobovi odvahu, že se nemusí bát Ezaua, ani nikoho jiného, za něj a na jeho straně přece zápasí Bůh.

Strach nás ochromuje. V noci, ve tmě, na nás naše strachy útočí, ochromují nás.

Svítání nám přináší určitou úlevu. Ale požehnání nám přináší výraznou posilu. Je svědectvím autority o mocném, přejícím, spolehlivém a věrném Bohu.

Žehnáme z pověření Boha.

Požehnání stojí na pravdivosti žehnajícího. Pokud by žehnající neručil svým jednáním za svá slova, pak by ani jeho svědectví - požehnání nemělo žádnou váhu.

Žehnaný přijímá odpovědnost za svědectví žehnajícího. Pravdivé slovo má svou velikou váhu. Požehnání podpirá naši důvěru v Boha.

Židé si smysl požehnání připomínají i při každém jídle z kýty (mezi pravidla o košerování potravin patří i odstranění šlachy v kyčelním kloubu, kterou nejedí).

Pro dítě je nejvíce hodnověrný dobrý rodič, s nímž má největší dobré zkušenosti. Proto má rodičovské požehnání pro dítě největší váhu.

Škoda, že nepečlivě říkáme: „Bože, žehnáme ti...“, mateme tím sebe i druhé. Bohu dobrořečíme, ale nemůžeme mu žehnat.

„Není sporu, že větší žehná menšímu.“ (Žid 7: 7) Děcko také nemůže řídit autobus.

Požehnání posiluje toho, pro koho je Bůh přítelem a žehnající autoritou. Požehnání nepůsobí samo, není magií, vyžaduje spolupráci žehnajícího i žehnaného. Nefunguje anonymně. Stojí na důvěře žehnaného vůči žehnajícímu.

Požehnání patří do dobrořečení (k dobrému mluvení o Bohu a člověku). K požehnání Bůh nepověřuje každého. Na prvním místě mají rodiče žehnat svým dětem. Každou sobotu židé své děti žehnají. Jejich děti smysl požehnání znají, proto o něj velice stojí.

existuje žádná omluva pro bestiální pogrom, jaký stal 7. října 2023. Neexistuje žádný legitimní pohled z druhé strany, neexistuje pochopení pro motivy vražd, odmítám každé „ale“ relativizující tento hrůzný a nelidský čin. Jedno rétorické pravidlo říká, že nic, co stojí před „ale“, nemá smysl brát vážně. Nechápu, jak ve stínu téhle bestiální vraždy a dalších zločinů ze 7. října může kdokoliv mudrovat o tom, že pravda je někde uprostřed, že vše má dlouhé dějiny vzájemné nenávisti, že je někdo moc emotivní, neobjektivní, rozložený nebo jednostranný.

Všechny pokusy zůstat nad věcí a hrát si na spravedlivého jsou nemorální. Neexistuje relativizace, omluva, výmluva, vcitřování do mysli teroristů, vysvětlení a odkazy na frustraci vražd nebo na historické spory o území. Neexistuje pochopení tohoto zločinu a stěží existují slova.

Hodní a laskaví lidé

Přiznávám se, že mne iritují hodní, laskaví, ušlechtilí lidé. Mnohokrát jsem při setkání s jemným, citlivým člověkem pociťovala stud. Byla jsem si vždy vědoma svých konfliktních vystoupení, hněvu, pocitu, že musím zasáhnout, kdykoliv vidím křivdu a nespravedlnost. Vybavily se mi všechny ty trapné okamžiky, kdy jsem někoho urazila, kdy jsem někoho ironizovala nebo rozzlobila, a styděla jsem se za to.

Jak lépe působí stoický klid a laskavá moudrost těchto lidí, kteří věří, že se vždy lze domluvit, že je nutné odpouštět, být vstřícný a s každým vycházet po dobrém. Pro ně je určující láska, naopak spravedlnost vnímají jako cosi nepatřičného, zlého. Také jsem si všimla, že takoví lidé mají v životě méně problémů, méně nepřátel a samozřejmě méně důvodů ke studu za neuvážené kroky, nepěkná slova a ukvapená gesta.

Obdivuji a miluji tyto přátele, snažím se od nich poučit o ceně trpělivosti a vlídnosti. V klidných dobách není nad ně. Když však přijde krize, už vím, že takoví lidé se za mne a za nikoho nepostaví. Mají pochopení pro agresora, navrhnou se domluvit, smířit, vyjednávat, ustoupit. Pokud jde o takovou radu mezi přáteli, mohu pociťovat jen zklamání nebo marnost, ale pokud se takové rady vyskytnou mezi národy a státy, máme problém. Prorok Jeremjáš volá: „*Těžkou ránu mého lidu léčí lehkovážnými slovy: ‚Pokoje, pokoj!‘ Ale žádný pokoj není.*“ (Jr 6,14)

Kdosi vymyslel pěkné slovo, jímž charakterizoval takové usmiřovače, či spíše jejich pokrytecké karikatury, když je nazval chcimíry. Jsou to dědicové mírotvůrců, kteří nabídli Hitlerovi Sudety a vykoupení pro celou Evropu mír, tedy, aha... Chcimír žádá, aby se Ukrajina přestala bránit, protože přece mír... Stejný chcimír žádá, aby Izrael nebojoval v Pásmu Gazy, protože mír... A šmahem takový chcimír obviní každého, kdo si myslí, že je nezbytně nutné se bránit, že touží po válce, že má z bojů nějaké výhody, že rád vraždí civilisty, v případě izraelské armády že si dokonce libuje ve vraždách či po-

pravách dětí.

Hlasatelé míru nekřičeli, když byly vražděny ukrajinské děti. A pokud se ozývali, pak jen nabádali Ukrajinu, aby se podvolila diktátorovi. V zájmu míru. Neviděla jsem statisícové demonstrace proti vyvražďování Ujgurů v Číně, ujgurské děti snad nezasluhují soucit? Ani nezní Londýnem hlasité protesty proti vražednému režimu v Severní Koreji. I tam stejně jako v Jemenu, Sýrii a na desítkách dalších míst ve světě umírají malé nevinné děti. Berlínem a Paříží netáhnou rozhořčené davy protestující proti Hamásu, vraždícímu ty Palestince, kteří nesouhlasí s jeho terorem.

Dobrý Žid není ten, který se brání?

Nyní tedy média ukazují zraněné a zabitě palestinské děti, které byly ve špatnou dobu na špatném místě. Děti Hamásem záměrně držené na místech vystavených předpokládanému vojenskému zásahu Izraele. Žádný izraelský voják cíleně, tím méně s radostí a zvrhlou rozkoší, nezabíjí děti. V tom se izraelská armáda liší od ruské armády, která záměrně zaměřuje rakety na porodnice a mateřské školy. Ale pro chci-míry je podstatné, že tím vojákem je Žid a obětí je palestinské dítě. Ostatní děti je nezajímají.

Evropskými metropolemi v těchto dnech pochodují tisíce stoupců Hamásu a volají po genocidě Izraelců, po genocidě Židů. Byť to někdy hlásají zaobaleně, kultivovaněji, alibisticky. V Praze stoupec Palestiny před očima pasivní policie skandovali heslo „*Od řeky k moři!*“ Je to hláška, která neznamená nic jiného než vyhazení Židů a zabránění celého území Izraele.

Je to volání po likvidaci Židů stejně jako brutálnější a otevřenější volání na demonstracích neonacistů: „*Židi do plynu.*“ Chci-míři nás nabádají, abychom měli pochopení. Často jde o stejné levicové intelektuály, kteří pláčou nad židovskými oběťmi šoa. V očích těchto aktivistů soucitu je dobrý Žid jenom mrtvý Žid, rozhodně ne Žid, který se brání.

V Gaze je nyní více než 220 unesených civilistů, přesné číslo patrně není známo, ani netušíme, kolik rukojmí již bylo zavražděno nebo zemřelo. Pořád mám na mysli kojence, které zcela určitě bojovníci Hamásu nenakrmí mlékem, nebo nemocné a staré lidi bez léků, invalidy odkázané na stálou péči, babičky, mnohdy přeživší šoa, bité namachrovanými primitivy ve věku svých vnuků, znásilněné ženy a dívky...

Co má tedy Izrael dělat? To si opravdu někdo myslí, že kterýkoliv stát na světě by měl jen přihlížet mučení a umírání svých občanů a meditoval o vrazilích jako o chudácích, kteří ze samé frustrace upalují matky s dětmi? Vypadá to, že by chci-míři před 80 lety také psali o tom, že sice odsuzují nacisty, ale když oni ti chudáci Němci měli zrovna tu strašnou hospodářskou krizi a ti Židi jim zdražovali chleba, ona se pak ta Treblinka a Osvětim přece musí pochopit, ona ta frustrace obyčejných německých matek a hladových německých dětí...

Antisemitismus již ne-skrutý

Samo zřejmě žádný z hlasatelů míru nepřízná, že je vlastně antisemita. Velice nahlas zdůrazňují, že jen kritizují politiku Státu Izrael. Věřím, že u několika z nich tomu tak snad i je, stejně jako u mnoha Izraelců, kterým leze současná (nebo jakákoliv předchozí) jejich vláda na nervy.

V současnosti však je tento argument stejně nejapný jako omlouvání ruské invaze na Ukrajinu s odkazem na rozsáhlou korupci v ukrajinské společnosti nebo vyfabulovaný nacismus „banderovců“. Sebehorší poměry v jakémkoliv státě neopravňují ozbrojenou agresi. V případě Ukrajiny a Izraele je hořkou ironií, že je napadly po zuby vyzbrojené entity mnohem více prorostlé korupcí, fašismem a bezprávím než oběti.

Před pár dny mi napsal můj student, že si všiml ručně napsaných plakátů na tureckém obchodě s kebabem v Kopeckého sadech v Plzni. Pan Müjdat Keskin, který kebabárnu provozuje, již dříve vyvěsil několik protizidovských nápisů. Nyní se za sklem obchodu objevila slova: „*Tito Židé jsou lidé, kteří zabijeli i proroky jako ovce. Z toho důvodu je Bůh proklel. Tito Židé jsou těmi, kdo čistou Pannu Marii, chválenou Bohem, nazývají necudnou. Tito Židé jsou těmi, kdo chtějí zabít proroka Ježíše.*“

Z nápisů na plzeňském obchodě Sultan kebab je zřejmé, že nejde o kritiku politiků Státu Izrael. Pro antisemity je nepřitelem Žid, nikoliv pouze židovský stát. Pan Müjdat Keskin ve své prostomyslnosti jen bezelstně odhalil pokrytectví některých politicky korektních kritiků sionismu.

Moc a manipulace médií

V tomto konfliktu, ostatně jako ve všech současných konfliktech jde více než kdykoliv dříve o boj informací. Emotivní záběry a videa ukazují nelidské hrůzy a burcují k silným projevům. V této informační válce je Hamás úspěšnější. Mnohé z prezentovaných videí a fotografií jsou podvrh, viděla jsem domnělou oběť izraelského bombardování, chlapce zasypaného sutí, ve skutečnosti šlo o záběry z loňského zemětřesení v Turecku. Viděla jsem obrázky zavínutých panenek pomazaných červenou barvou.

Analytici nyní odhalují, že mnohé z těchto

drásavých obrázků vytvořila umělá inteligence. Nepopírám, že mnohé snímky jsou autentické. Tohle silné zobrazování nevinných obětí izraelské agrese ovlivňuje každého člověka naprosto bezprostředně, instinktivně. Pokud nejsme psychopati, jsme všichni naladěni na bezpodmínečný soucit s dětmi a každé ubližování bezbranným nás pobuřuje. Palestinské dětské oběti, jichž je plný internet, nám drásají srdce. Obrázek oněch spálených těl matky a dítěte však skoro nikdo neviděl, snímek nezdvihl vlnu hněvu, šlo totiž o židovské civilisty.

Každý život má nekonečnou cenu a není správné se rychle a snadno smířovat s civilními oběťmi konfliktu. Stejně tak je morálně špatné a lidsky odsouzené paušální obviňování muslimů, jejich ponižování a urážení. Poslední tragické dny mají i své muslimské hrdiny, kteří bránili své židovské spoluobčany. Je jím například drúzský první seržant Salman Gadban, který chránil své spolubojovníky a riskoval vlastní život při obraně kibucu Nahal Oz.

Vadí mi laciný triumfalismus některých obdivovatelů Izraele. Většinou jde o Američany a Evropany, kteří v romantickém okouzlení a někdy s křesťanským zápalem považují Izrael za biblický lid, který nakonec stejně uzná Ježíše za svého Mesiáše. V horším případě považují Izrael za jakéhosi mstitele na muslimech. Ti, kdo v Izraeli žijí, bývají zpravidla strážlivější.

Kde je však odsouzení ohavných činů Hamásu ze strany Palestinců, kteří sami pod jeho vládou nekonečně trpí? Uvědomují si, že Hamás je hlavním viníkem i těch zakrvácených obětí, které ukazují světu, aby poštváli svět proti Izraeli? Pásmo Gazy nebylo okupované od roku 2005, kdy se Izrael z tohoto nešťastného území stáhl, o rok později byl zvolen Hamás a stal se v přelidněné zemi hegemone. Od té doby volby v Gaze neproběhly, ale obávám se, že kdyby byly

vypsány, Hamás by opět zvítězil.

Kdo je skutečný hrdina?

Tvrzení, že Hamás nejsou Palestinci a že Palestinci Hamás nenávidí a obávají se jej, je nejspíš iluzí, přáním, které je pověstným otcem myšlenky. Dosud jsem nenarazila ani na jedno jednoznačné a hlasité odsouzení Hamásu ze strany Palestinců, ani těch, kteří žijí ve svobodných společnostech západní Evropy a nemusí se bát pomsty.

Možná že musí, ale pak selhává demokratický svět, který je nechce nebo nemůže ochránit. Připouštím, že nějaké nenápadné vyjádření v tom duchu někde zaznít mohlo, zaniklo však v rámusu mohutných shromáždění, kde vlály například i vlajky ISIS.

Každé vraždění Židů doprovázejí frenetické oslavy, palestinské ženy rozdávají na ulici cukrovinky a mladíci za nadšeného řevu trhají izraelské vlajky a střelí do vzduchu. Nabízí se otázka, zda také tento obraz není jen manipulací médií, je totiž lákavým soustem pro znavený a otupělý dav ukázat křik palestinské ulice, zatímco střízlivé vyjádření, odsudek terorismu a soucit s židovskými civilisty by zřejmě nepřitáhly takovou pozornost. A přitom by měly nesmírnou cenu.

Více než slova však platí činy, proto si připomeňme statečný čin jednoho z muslimů, jehož jméno nebude v Izraeli zapomenuto. Pětadvacetiletý stavební dělník, beduín Amar Abú Sabíla, tatínek dvou dětí z arabské vesnice Abu Talul v Galileji, tehdy navštívil své dva bratry, kteří pracovali jako strážci v izraelském městě Sderot. V sobotu 7. října vnikli do města teroristé Hamásu a postříleli na ulici více než padesát lidí, zatímco na město pršely desítky raket.

Před policejní stanicí ve Sderotu se v automobilu pokoušel Dolev Swissa odvézt manželku Odeju a dvě malé dcery do bezpečí. Když byl Dolev zasažen kulkami teroristů, volala jeho žena Odeja o pomoc. Amar Abú Sabíla přiběhl a pokoušel se dotlačit vůz Swissaových do bezpečí. Byl zastřelen on i Odeja, ale obě holčičky, které ležely na podlaze, unikly kulkám. Tento statečný muslim zachránil dva židovské životy za cenu toho svého. Celý svět by měl znát jméno statečného mladého beduína. Vyprávějí média jeho silný příběh?

Média se alespoň u nás prý zabývají otázkou, zda věnovat více pozornosti Ukrajině, nebo Izraeli. Myslím, že se oběma těžce zkoušenými zeměmi zabývají pořád málo. Spoustu prostoru v médiích zaplňují banality, bulvární vzruchy a stokrát omlété rady, jak se vyrovnat s podzimem, od módy přes zdravou výživu po rady zahrádkářům.

Srdce i rozum

Emoce nám mohou dodat energii a je úkolem médií, aby nás zoufalství, smutek a strach nezahltily, ale abychom zůstali ostražití vůči zlu, které se zdvihá kdekoli v současném neklidném světě. Emocí je i naděje, odvaha a soucit. To vše potřebujeme. Ještě více nyní

potřebujeme střízlivost, rozum, odhodlání řešit problémy racionálně, rychle, účinně a spravedlivě. Rozum nás musí vést také k tomu, bychom se nenechali strhnout touhou po pomstě nebo nenávistí ke všem muslimům. Jaké je reálné řešení násilí a útoků ze strany Hamásu?

Přestože levicoví aktivisté vykreslují Izrael jako odporný imperialistický a rasistický stát, podsouvají mu všemožné zločiny a démonický charakter, popírají jeho právo na existenci a pohoršují se nad jeho obrannými kroky, izraelská armáda se vůči civilistům chová velmi zdrženlivě. Několik dní váhala s útokem, aby palestinské obyvatelstvo mohlo z linie bojů ustoupit, a to i za cenu toho, že teroristé tento čas využili k přeskupení, doplnění zásob a opevnění svých pozic.

Útok izraelské armády probíhá omezeně, snaží se zasahovat pouze ozbrojené bojovníky a základny Hamásu a zdaleka nepokrývá takovou plochu území Gazy, jakou by mohla svými dostupnými prostředky prakticky okamžitě zničit. Navzdory zřejmému nepřátelství Izrael stále, byť omezeně, umožňuje dodávky humanitární pomoci. Donedávna dodával Gaze vodu, plyn, elektřinu, pohonné látky a další komodity, zatímco například Egypt své hranice s Gazou uzavřel, humanitární dávky propouští jen omezeně a zoufalé civilisty na své území nepouští. Za toto opatření však Egypt kritizován není.

Izrael sám omezuje své bojové možnosti právě proto, aby minimalizoval civilní oběti, zeptáme-li se jeho kritiků, co by tedy měl dělat, aby zachránil své unesené občany, nedostaneme racionální odpověď. O nějakém vyjednávání nemůže být řeči, teroristé jednat nechtějí, jejich cílem je vyhubit všechny Židy a zničit jejich stát. I kdyby k nějaké dohodě došlo, neměla by cenu ani papíru, na němž by byla napsána. Hamás by útočil znovu a znovu.

Jsem přesvědčena, že ze všech špatných řešení si Izrael zvolil to nejméně zlé. A nebude to hezké, budou umírat i civilisté, které Hamás nastrčil před sebe jako štít. Je zcela správné a lidské je litovat. Stejně jako je správné připomínat židovské oběti vraždění a nezapomínat na pogrom ze soboty 7. října 2023. Kéž bychom se toho dočkali i od levicových aktivistů a mluvčích Palestiny.

Každá oběť má jméno

V kibucu Nahal Oz, což v překladu znamená *Mocný proud*, v Negevské poušti na hranici s Gazou žil pan Šlomo Ron. Bylo mu osmdesát pět let, nebyl to voják, ani nebyl ozbrojený, byl to starší, nepřilíš zdravý pán, nosil brýle, miloval divadlo, literaturu, poezii, hudbu. Rád četl verše izraelské básnířky Rachel Bluwsteinové a poslouchal písně Naomi Šemer.

Můžete si vyhledat jeho podobu, měl mírnou, laskavou tvář. Šlomo Ron byl jedním ze zakladatelů Nahal Oz, kde celý život pracoval jako zámečník a působil na kulturní scéně kibucu jako herec a zpěvák. Svou malebnou obec nikdy neopustil, žil zde mnoho let se

svou manželkou Hanou, vychovali spolu dvě dcery a těšili se z malého vnuka. Rodina byla 7. října ráno pospolu, aby oslavila svátek Radosti z Tóry, Simchat Tora.

Toho dne, který měl být plný sdílené radosti, vtrhli do kibucu teroristé. Členové obce neměli nejmenší naděje, útok nečekali, nebyli ani ozbrojeni. Bojovníci Hamásu procházeli osadou, vlamovali se do domků a systematicky vraždili bezbranné obyvatele. Šlomo Ron se rychle rozhodl. Svou ženu, dcery a vnuka poslal, aby se ukryli, sám se pak posadil do křesla v obývacím pokoji, předstíral nemoc a osamělost, v této své životní herecké roli pak čekal na vrahy.

Když teroristé vtrhli do domku, uviděli v pokoji sedět opuštěného slabého starce. Okamžitě ho vytáhli z domu a střelili jej do hlavy. Pomysleli si, že žil v domě sám, proto dům neprohledali, odešli a už se nevrátili. To byl Šlomoův plán. Věděl, že ho teroristé zabijí, a doufal, že až ho zavraždí, půjdou dál, protože si budou myslet, že v domě žil jen osamělý starý pán. Šlomo Ron se nabídl jako oběť, aby zachránil život své milované Hany i životy svých dcer a malého vnoučka. Všichni přežili v krytu, zachránili se díky Šlomoově pohotovému úsudku, obětavosti a statečnosti.

Šlomo Ron byl pohřben v kibucu Kineret vedle hrobu milované básnířky Rachel Bluwsteinové a zpěvačky Naomi Šemer. Ideologie a fanatismus zabíjejí lidskost. Vyprávění příběhů, jakými jsou připomínky obětí Amara Abú Sabíly a Šlomo Rona, jsou lékem proti beznaději, otevírají nám oči a srdce.

Nová orientace 1. 11. 2023

Věra Tydlitátová je religionistka a judaistka zabývající se problematikou extremismu a xenofobie. Působí na Fakultě filozofické Západočeské univerzity v Plzni.

Jdu po jasné silnici časně zrána, je pět hodin, hvězdy jiskří a silnice jest lemována stromy bílými jíním, i v příkopech jíní, a na hrotech hrud v polích je stříbrný přísvit. Je Dušiček a já jdu za nimi, a vlastně se rozumím, že jdu tam, kde ony jsou, v Smrt. A myšlenka na tuto Smrt je dnes líbezná, moje cesta v Smrt jest lemována ojiněnými stromy plnými křišťálů – to jsou věrné Dušičky, ty stromy i ty křišťály – a moje srdce tolik plesá Smrti vstříc a je tolik vřelé, že bílé stromy růžovějí jako květy (však jsou to jabloně u nás), a některé se zelenají, a hopkají v nich ptáčci (jsou to pěnkavy u nás), a hvězdy se shlukly v démantové kolo, větší než slunce a nepalčivé, zrnité a mysticky hřející, a město, do kterého jdu, jest na kopci Koronou a na vrcholu chrám jest ohromným drahým kamenem v ní, a já, který jdu do toho chrámu modliti se za Věrné Zemřelé, budu tam jako atom v zářeží zlomených paprsků, linoucích se z krutých a slitovných zraků Matky Boží, čistých, pyropových zrcadel věčných jasů v čedičových rámech Smrti.

Bohuslav Reynek

AKTUALITY

Česká křesťanská akademie zve na přednášky v evangel. kostele v Letohradě, vždy v 19 h.:

24.11. PhDr. David Stulík, ministerský rada a pracovník Ministerstva zahraničí (dvanáct let byl diplomatem v Kyjevě): „Ukrajina - co máme čekat v nejbližší době“

8.12. Ing. Aleš Doleček: „Historie izraelsko-palestinského konfliktu a jak rozumět současnému dění“

Prátelství Boha křtem přijali

21.10. Viktorie Veronika Kosková
28.10. Magdalena Kutová

Ke vzkříšení jsme vyprovodili

6.10.	Jana Haváčka	74 let
9.10.	Miroslava Valentu	81 let
11.10.	Petra Nožku	64 let
25.10.	Jaroslava Šilara	82 let
30.10.	Karla Kaplana	59 let

ZÁPIS Z JEDNÁNÍ PASTORAČNÍ RADY

12. 10. 2023

Omluveni: L. Majvald, E. Novotný, P. Peťovský, J. Marek, J. Skalická

1. Zhodnocení uplynulých akcí

- Svatováclavská slavnost – děkujeme Čandovým a všem, kteří se podíleli na přípravě a průběhu akce. Místní i přespolní návštěvníci byli spokojeni, chválili výběr jídla a pití, obdivovali příjemné prostředí farní zahrady. Po vyúčtování celé akce bychom z vítězůkurádi pořídili stoly a lavičky na faru a také zpěvníky na Orlici a do Mistrovic.
- Setkání lidí, kteří uklízí na faře, a těch, kteří připravují Slovo pro děti, se vydařilo, i přes menší účast. Děkujeme všem, které se podílely na přípravě a pohostění.

2. Plánované akce

- **Misijní víkend - 21. 10. Misijní štrůdlování** (štrůdly budou nabízeny po bohoslužbách v sobotu večer a v neděli) Misijní most modlitby (modlitba růžence za misie a potřebné) v 18,45 po bohoslužbě v Letohradě.
- **22. 10. Misijní neděle**, oslava Světového dne misí na Orlici
- **5. 11. Koncert kapely RYTMIG** – kostel na Orlici
- **Farní odpoledne** – je plánováno na listopad nebo únor, uskuteční se na faře – prohlídka fary, posezení, hry a beseda s Leošem Halbrštátem o misijním díle. Termín domluví M. Mikysková
- **15. 11. Ekumenická bohoslužba** na Kunčicích – K. Dvořák domluven s evangelíky, hudbu zajistí Jana Andrášová, obcer-

stvení J. Skalická a L. Stejskalová, M. Mikysková osloví Lucii Majvaldovou s prosbou o vytvoření plakátu

- **29. 11. Červená středa** – Kunčice, osvětlení kostela L. Majvald, informace do Okénka – Iva Marková, o plakát požádáme L. Majvaldovou
- **6.12. Svátost smíření pro děti** mezi 17. a 19. hod v kostele na Orlici
- **9. 12. Adventní duchovní obnova** – pozvání přijal Bc.Th. Jan Pitřinec, v 8 hod. mše svatá v kostele v Letohradě, od 9 hod duchovní obnova v letohradské hasičárně, J. Marek zajistí otevření hasičárny, M. Malá občerstvení (káva, čaj, sušenky), M. Hoffmann uvítání, poděkování a dárek
- **10.12. Mikuláš v kostele na Orlici** M. Mikysková osloví Petra Hoffmanna ml., zda by se ujal role Mikuláše J. Skalická zajistí 140 balíčků žádost o finanční příspěvek na balíčky dáme do ohlášek koncem listopadu
- **17.12. Bohoslužba smíření v 15 hod.**
- **13.1. Tříkrálový průvod** – šermířský spolek Honorata žádá naši farnost o spolupráci – M. Mikysková domluví schůzku ohledně podrobností, chtěli bychom hlavně „vylepšit“ scénu na náměstí
- **Postní duchovní obnova** – M. Malá zkusí oslovit Mons. Josefa Sucháru
- **24. 8. Farní odpoledne** spojené s oslavou narozenin K. Dvořáka

3. Synodní setkání – nabízíme termín 9.11. v 18 hod a 14.11. v 18 hod (M. Mikysková, M. Malá)

4. Webové stránky farnosti – spolupracuje J. Vencel, Tomáš Moravec, Vít Marek a J. Čanda

5. Vybavení fary

- 19.10. v 16 hod – K. Dvořák, P. Hoffmann a J. Jurenka „inventura“ na faře
- Rozvrh současného využití fary – vypracuje K. Dvořák a M. Mikysková
- Rádi bychom nabídli faru k využívání – rodinné oslavy atd. Ekonomickou radu žádáme o návrh poplatků za pronájem.
- Potřebujeme skříňku na hračky, které jsou na faře – zajistí M. Mikysková a L. Stejskalová
- Skartovačka dokumentů – nákup zajistí J. Jurenka

6. Ministranti - P. Hoffmann

není možné najít termín na pravidelné setkávání, před Vánocemi uspořádají výlet pro ministranty

7. Informace k výuce náboženství a vstupu do škol – M. Mikysková

- 105 dětí chodí na náboženství ve školách, 38 dochází na faru (po několika letech se letos podařilo vytvořit skupinka dětí ve škole v Lukavici)
- místním školám nabízí J. Skalická a M. Mikysková besedy s žáky na téma „Dušič-

ky vs. Halloween“ a „Advent a Vánoce“

8. Číselník do kostela v Letohradě –

původní číselník dosloužil, náklady na pořízení nového se pohybují kolem 12 000 Kč, bude vyhlášena sbírka

9. Body k projednání na příštím jednání PR

- Termíny vánočních bohoslužeb
- Otevření kostelů na Štědrý den

Příští jednání pastorační rady 16.11. v 19 h.

Zapsala L. Stejskalová

ČERVENÁ STŘEDA

Mezinárodní památný den, ve kterém si připomínáme všechny, kdo jsou ve světě pronásledováni pro své náboženské přesvědčení, připadá letos na 29. listopadu. Hlavním znakem je rozsvícené červené světlo, které symbolizuje krev lidí, trpících pro svou víru.

Více než 62 zemí světa z celkových 196 je vystaveno násilí proti náboženské svobodě. Téměř 300 milionů věřících zažívá podle papežské nadace církev v nouzi (ACN) každodenní pronásledování.

V českých zemích jde o židovsko-křesťanskou ekumenickou aktivitu, kterou za finanční podpory Ministerstva kultury organizačně zajišťuje již šestým rokem Česká biskupská konference ve spolupráci s Ekumenickou radou církví v ČR a Federací židovských obcí v ČR. Možnosti zapojení dalších institucí, spolků i jednotlivců jsou však otevřené.

Na Červenou středu lidé zapalují svíčky nebo nasvěcují významné budovy červeným světlem. 29. listopadu bude v Letohradě červeně nasvícen kunčický kostel.

ANEŽČINY DOBROTY

Učitelka uvězněna ve školní kuchyňce ŠOK!

Po dopoledním vyučování jsem si šla do kuchyňky uvařit čaj. Máme nové prima kávovar, takže mě to svádělo zmáčknout tlačítko na něm, a ne na varný konvici. Nicméně jsem projednou odolala, a byla jsem na sebe tudíž náležitě hrdá.

Mobil do jedné ruky, hrnek čaje do druhé a zpět do knihovny pokračovat v práci.

Proč jsou dveře u kuchyňky zavřené?

A...

Proč jsou dveře u kuchyňky nejen zavřené, ale i zamčené?

Uvolnila jsem si ruce a jala se na ně za doprovodu svého zvukového hlasu bušit.

Nikde nikdo. V duchu jsem se už připravovala na dlouhou noc a útěchou mi byla pouze skutečnost, že jsem tam zůstala třet s tím novým kávovarem (v nouzi se předsevzetí „dvě kafe denně“ automaticky ruší) a s kolegyněmi prominou, ledničkou plnou jídla (v nouzi se ruší též pravidlo „nepozřeš jídlo bližního svého“).

Kroky. Dětské hlasy.

NÁŠ HALOWEEN

Jsme potichu, zprávy skončily. Povzdech. Podíváme se na sebe a jako obyčejně, staré naivní holky, začneme s mou sestrou napravovat svět. A jde nám to ráz dva.

Ze všeho nejdřív nahlas a všude mluvit o tom, že jsme to především my, kdo si každým svým činem zaděláváme na smůlu nebo na štěstí. A o tom, že si dost často sami nerozumíme.

Určitě taky slyšíte – já politiku nesnáším, já se o ni nestarám. A vzápětí bude tatáž osoba lkát nad dlouhými termíny u lékaře, nad špatnou silnicí a nedojde jí, že to je ta politika.

Dalším oblíbeným tématem je zatracování našeho nemožného státu, nemožné vlády. Tak ten nemožný stát je ten, který poskytuje silnice, koridory pro veškerou dopravu, má péči o přenosové sítě energií, dotuje školství, zdravotnictví, armádu, záchranáře, policii. Stát není obchodník, není výdělečná firma, má k provozu jen ty daně, které odvedeme ze svých výdělků, které odvádějí firmy a živnostníci. Finančníky státu je nějakou měrou každý z nás. To zatracujeme sami sebe?

Možná by všem prospělo, kdyby se do veřejnosti dostaly údaje o ceně operací, nejen těch náročných, jako jsou kyčle, kolena, srdce. Kolik stojí biologické léčby a chemoterapie, nebo jakou cenu mají přístroje, jichž dnes užívají praktičtí lékaři a my jsme jimi opakovaně sledováni. Málokdo z nás projde životem bez nemoci, bez úrazu. Rozdíl mezi tím, co jsme odvedli v pojištění a co jsme spotřebovali, by nás asi velmi překvapil.

Stav našeho školství se veřejně probírá. Bůh

Teď teprve jsem se do toho pořádně opřela a bušila ostošest. Kroky zastavily u mých dveří. Nastalo ticho.

A pak se ozvalo opatrné: „Kdo je?“

Heleďte, já k vám nepřišla na návštěvu, já tady trčím a už mě to fakt neba. Občanku byste náhodou nechtěli vidět?

Nicméně jsem se ovládla a klidným hlasem pronesla, že jsem to já.

Kroky se zase vzdálily.

Začala jsem přemýšlet, co jsem komu mohla vyvést. Jedna čtyřka, jedna trojka, ale s laskavě nabídnutou možností opravy. Za to si přeče vězení nezasloužím!

Málem jsem si už šla dělat přidělový systém ze zásob v lednici, když tu jsem uslyšela vzdálené volání: „V kuchyňce je zamknutá knihovnice!“ A já věděla, že mám vyhráno.

Slavná osvobozovací akce už byla dílem chvíličky. Když se dveře rozlily, postávalo tam na můj vkus krapet víc diváků, než bych si přála. Ale i toho jsem dokázala využít, protože jsem jedno dítě hbitě jmenovala dočasným strážcem dveří a vrátila se do kuchyňky k onomu tlačítku. Bylo mi fuk, že už jsem přesáhla limit a že už nejsem v nouzi. Třetí pravidlo totiž zní: „Po prožitém nebezpečí si dej, Ane, kafi, kolik chceš.“

/AN

ví, jestli to je k dobrému. Protože jsme všichni gramotní a školu jsme absolvovali, mnozí se domnívají, že jí rozumí a mohou do jejího chodu mluvit. Je to moje bolavé téma a už jsem o ně mnohokrát zavádila. Přesto zopakuju: doma jsou rodič a dítě 1:1, učitel a žáci jsou v poměru minimálně 20:1. Dvacet odlišných povah, návyků, nálad, energie, únavy, schopnosti spolupráce, soustředění. Kritici by měli mít možnost takovou dvacítku na pár hodin dostat do rukou a pokusit se jí něčemu naučit.

Závisticům visí před očima prázdniny, údajně krátká pracovní doba (málokdo vidí, kolik práce si kantor odnáší domů) a zvyšování platů. I tak jsou to platy průměrné a ani ony nezvýší reputaci učitelského stavu. To zase můžeme dokázat jen my, rodiče, společnost. Bez autority kantorů, bez úcty ke vzdělání, tedy ke školství, můžeme do budoucna vzdělanost dalších generací zabalit.

O školství, spíš o obsahu vzdělávání, se vedou dlouhé diskuse. Jen ne proboha chtít něco z paměti, škola má být zábavná, zážitková, tomuto předmětu se má ubrat, ten snad nejspíš vůbec zrušit, tomu přidat. Ubrat češtiny? A jak bude ta další generace myslet, když nebude dobře znát svůj jazyk? Jazyk a myšlení jsou přece spojitě nádoby.

A že prý učitelé dějepisu nevědí, jak vykládat soudobé dějiny. Období od roku 1945.

Převážně totalitu. Popsat totalitu lze. Popsat život v totalitě je složitější, protože se zdá neuvěřitelný.

Z totality obyčejně nelze utéct, protože když si ji jedinec konečně uvědomí, už vláda odchod neumožní. Pak se dá buď neupozorňovat na sebe, nezašpinit se, přežívat, nebo s vědomím osobního prospěchu spolupracovat. Samozřejmě se dá i protestovat. Ale jen do chvíle, než vás zavrou. Totalita má různé fáze. Tu zstrašující, kdy je kdekdo nepřítel, je ho potřeba veřejně označit, potrestat, sebrat mu majetek, nejlépe takové osobě, která se až dosud těšila veřejné úctě.

Strach je pak všudypřítomný. Další fáze je hledání nových hrdinů práce, nejlépe z řad těžce pracujících. To by bylo v pořádku, pokud by na misce nejen úcty ale i pracovních podmínek hluboce neklesli ti, kteří byli až dosud tahouny budoucnosti. Intelligence. Po čase začne totalitě téci do bot, ukradené zdroje se nějak rozutekly, hospodářství stagnuje, tak si začne společnost namlouvat. Nejdříve ty mladé, jimž radí, aby hořeli pro šťastné zítřky. A pak postupně lehce uvolňuje šrouby, dovoluje víc zábavy (ale drží nad ní kontrolu), staví sídliště, chlubí se rekreacemi pracujících a dokonce vybraným jedincům povoluje náhled do světa za oponou. Všechno a všude je protkáno sítí hlídačů, informátorů, známých i utajovaných

povolení a cenzury. Vládnoucí strana povoluje, co se tiskne, co se hraje, o čem se bádá, jak a kdo se léčí, co se vyrábí, co se prodává. Dá se v tom žít, ale není to svobodný život. Myslím, že by dějepisci měli vykládat především to, kam vede vyvolávání nenávisti. Nenávisti za jakéhokoli důvodu. Národnostního, rasového, náboženského, třídního, kastovního.., těch příkladů je spousta. A že za tím vyvoláváním nenávisti je vždycky touha po moci.

A když už uchopím moc, je velice svůdné mít ji totální. Aby do ní nikdo nemluvil, mohlo se nařizovat, protože to je rychlejší a jednodušší než dojit debatou ke spolupráci. A o lži jako základním kamenu, na němž budování nenávisti stojí.

A najednou ta naše jednoduchá náprava světa, v níž jde především o to, aby každý vážil své schopnosti, svůj díl odpovědnosti za společný život, dostanou po Ukrajině další ránu. Izrael.

Agnieszka Holland, polská režisérka, která

stále spolupracuje s českými kolegy, říká, že očkování holocaustem přestalo být účinné. Říká to nejen ve vztahu k teroristům, co napadli izraelské kibucy, co zabili a odvěkli nevinné civilisty, ale i ke společnosti, která víc uznává úspěch a zážitek za jakoukoliv cenu a neukotvuje základní hodnoty. Málokdo si proto může být jistý, zda v něm v kritické situaci zvítězí dobro nebo zlo. Základní hodnoty – to jsou občanské ctnosti – poctivost, pracovitost, spolehlivost, ochrana slabších, obrana práva, ochrana lidskosti. Napsala jsem pracovitost. A hned skok ke zprávě, že přijmeme desetitisíce cizinců, protože Čechům se na některých pozicích pracovat nechce. Měla jsem skvělého profesora dějepisu, ledacos mi uvízlo v paměti. Třeba Římané. Ve své vrcholné fázi z výbojů přiváželi zajatce, ti pak pracovali, zatímco pravý Říman se bavil nebo odpočíval ve své víkendové vile. Pád Říma datují dějepisci rokem 476. (Přiznávám, já si pamatuju 5. století – přesné datum jsem musela vyhledat na Wikipedii.)

Tohle psaní je zase neradostné. Tak co kdybychom si šly vydlabat dýni a strašily se navzájem? Nebylo by to adekvátní? Takový domácí halloween? Co říkáš, sestřičko?

EN

Halloween je katolický svátek původem z Irska. Do USA se tento svátek dostal s irskými přistěhovalci až v průběhu devatenáctého století. Lidovou tvořivostí poněkud zpoňanštl. Název svátku je zkrácenou formou staroanglického „All-Hallows-eve“, „předvečer všech svatých“.

Od 4. století našeho letopočtu křesťané slavili svátek Všech mučedníků. Lidé si v další den začali připomínat i své vlastní zemřelé předky a přátele. Na jejich hrobech, u smířčích křížů, u domů a v oknech zapalovali světlá. Ve většině počasí vyráběli k ochraně světel lampičky z různých přírodnin. Ve středních Čechách z krmné řepy. Lidová tvořivost jim někdy dávala podobu obličejů, někdy strašidelných.

V době irského národního obrození se kolem roku 1830 začal šířit názor, že Halloween vznikl z předkřesťanských keltských tradic, např. svátku Samhain. Ale tento názor spolehlivě vyvrátila řada etnologů.

Romantizující neopohanská představa, přišla s tvrzením, že Halloween je svátek, který křesťané ukradli Keltům je mylná, stejně jako tvrzení, že Halloween je americký pohanský svátek vnucovaný z USA celému světu.

Lidová zbožnost začala o zesnulých mluvit jako o dušičkách, očistci a odpustcích. Kdybychom hledali v Bibli informace o jejich údělu, objevili bychom krásnou nádeji – Bůh zesnulým dopřává možnost dorůstat na úroveň nebesťanů. Nebesťané přijali Boží názory za své a osvojili si praktické dovednosti k soužití nebesťanů.

/v

s použitím článku Jaroslava Vokouna

BAT MICVA

Je 14. října, sobotní dopoledne a do kounické synagogy přichází skupinky svátečně oblečených rodin – mužů, žen a dětí. Přichází sem proto, že byli pozváni na židovský obřad dospívání – bat micva. Bat je v hebrejštině výraz pro dívku, je to tedy název dívčího náboženského obřadu. Po absolvování tohoto obřadu dívky i chlapci (jejich obřad probíhá ve 13 letech a jmenuje se bar micva) jsou povinni dodržovat židovské náboženské příkazy (micvot) a je jim povoleno při obřadech předčítat z Tóry.

Dívka, která obřadem prochází se jmenuje Nica.

Obřad probíhal tak, že před svatostánek přistupuje Nica s rabínkou Kamilou. Kamila je Češka, je první rabínkou ordinovanou v České republice a na tento obřad přiletěla z Londýna, kde žije. Obřad probíhá v hebrejštině, ale Kamila nás tímto obřadem provází v češtině a angličtině, vysvětluje, o jaké modlitby jde, jak se můžeme chovat, když je Tóra nesená synagogou, koho vyvolává k předčítání.

Nica má na hlavě vyšívanou jarmulku (kipu), kterou rodina zdědila po pradědečkovi. Ten jí prý získal během holokaustu v pracovním táboře výměnou za jídlo. A celá

rodina – strýcové, bratřenci i sestřenice – jí prý nosila na svých bar micvách (obřad pro chlapce) a bat micvách (obřad pro dívky). Stůl, na který bude rozvinuta Tóra je pokrytý vyšívaným šátkem, který pochází z rodiny prababičky a rodiče Nicy ho použili jako baldachýn na své svatbě. Na začátku obřadu ji babička na ramena položí vlastnoručně ušitou a vyšitou modlitební šálu s trásněmi (talit), kterou od nynějška bude Nica používat.

Židovskými modlitbami začíná tradiční šabatová ranní bohoslužba. Hosté obdrželi brožury, které obsahují modlitby v hebrejštině, češtině a angličtině, takže obřad je pro všechny srozumitelný. Důležitá chvíle nastává v okamžiku, kdy má být předčítáno z Tóry. Jsou předvoláni prarodiče Nicy, aby otevřeli svatostánek a Nica vyjímá Tóru. Synagogou zní modlitby a pak zazní zpěvy. Nica s Tórou prochází synagogou a ti, co chtějí, se Tóry mohou svou modlitební knížkou dotknout a svou knížku pak políbí. Pak je Tóra rozvinuta a část z Tóry musí přečíst Nica. Tóra je psaná hebrejsky, takže se tím zkouší i znalost hebrejštiny. Nica ukazuje ukazovátkem na svůj text a plynule předčítá první oddíl o stvoření světa. Pak jsou vyvoláváni rodiče, prarodiče, tety a strýcové, až je určený oddíl pro tento den přečtený celý.

Udivilo mě, jak čistě a plynule dokázala holčička ve 12 letech číst hebrejsky.

Celý obřad působí na jednu stranu slavnostně, ale velice lidsky a civilně. Kdokoliv je přizván a může tak obřad sledovat. Intenzivně jsem vnímala lásku prarodičů k vnučce, lásku tet a strýců. Každý z nich Nicu vřele políbil a pohládl.

Máma s Nicou komunikovaly pomocí prstů, posílaly si srdíčka vytvořená prsty a já v tom viděla výraz lásky a podpory.

Když skončilo předčítání z Tóry, pronesla Nica svou děkovnou řeč. Část v angličtině, část v češtině. Zamýšlela se v ní nad významem tohoto obřadu, popisovala, že vnímá, že se stává dospělou, za svá rozhodnutí už bude muset nést i důsledky. Vzpomínala na své prarodiče, na prababičku, která jako teenager bez své rodiny, která byla zavražděna, musela přežít válku na ulici. A zmínila se také, proč si rodina zvolila pro bat micva synagogu v Dolních Kounicích. Prarodiče její tety se narodili v Dolních Kounicích jako součást židovské komunity.

Po skončení bat micva se kolem Nicy shromáždili kamarádi ze skautského oddílu, rozprostřeli nad ní baldachýn a zahrnuli ji malými dary – sladkostmi. Podávali jí a házeli na ni podle židovských tradic bonbóny jako malé dárky. Od války synagoga nebyla použita k náboženským obřadům a bat micva je prvním obřadem v dolnokounické synagoze od války.

Nica a její rodiče, tento obřad v synagoze, vnímají jako paprsek světla ve tmě. A svou řeč končí slovy: „Chytit se drobných květů světla – věcí, které se zdají nedůležité. Pokud budete tyto květy sbírat, na konci můžete získat kytičky.“

Hana Kudláčková, průvodkyně

Dva lidé, jedna země
Tři víry, jeden kořen
Jedna země, jedna matka
Jedno nebe, jeden začátek, jedna budoucnost,
jeden osud
Jedno zlomené srdce
Jeden Bůh.
Modlíme se k tobě:
Dejte nám vizi jednoty
Nechť vidíme mnoho v jednom a jednoho
v mnoha
Nechť ty, život všech světů
Zdroj všech úžasných rozdílů
Pomozte nám vidět jasně
Veďte nás jemně a pevně k sobě
Vstříc míru.
Společně se modlíme.
Amen.

Rabbi Sheila Weinbergová

LETOHRADSKÝ BIATLON ZAČÍNÁ VE VYŘAZENÉM ŽELEZNIČNÍM VAGONU

Božena Kubičková strávila mládí v rozlehlé obci pod Orlickými horami. Každý den jejího dětství znamenal tehdy především povinnost: na prvním místě byla práce doma v hospodářství a škola. Lidé se mezi sebou více potřebovali a družili v různých spolcích, do války především v Sokole. Kopcovitý terén kolem vesnice mnoho lidí využívalo k lyžování, a to nejen z rekreačních důvodů. Lyže byly v tehdejších zimách bohatých na sněh běžným a jediným dopravním prostředkem. „Jedna babička tady jezdila ještě v osmdesáti letech,“ vzpomínala pamětnice. Božena běhala, jezdila na vodu, cvičila. V roce 1948 se účastnila sokolského sletu v Praze. Když se v roce 1958 přestěhovala do Letohradu, zapojila se jako trenérka do lyžařského oddílu, ze kterého později vzešla řada mezinárodně úspěšných biatlonových závodníků.

Božena Kubičková se narodila v roce 1928 v Klášterci nad Orlicí. Rodina chalupníků Lorencových měla malou dvouhektarovou výměru, na které hospodařila s dvěma kravkami. Otec František Lorenc, narozený roku 1900, a maminka Božena (1905) pracovali doma v hospodářství. Otec měl vedle toho různá zaměstnání. Pracoval spolu s dalšími muži z širokého okolí na stavbě československého pohraničního opevnění, které se budovalo v těsné blízkosti obce. František Lorenc pracoval na stavbě pevnosti Adam v letech 1936-1938. Ve stejné době 1933-1938 se také budovala na Divoké Orlicí přehrada Pastviny, kam také Boženin otec dojížděl za prací.

Ze školy jsme skákali domů po krách

V září 1934 nastoupila Božena do první třídy Masarykovy školy v Klášterci nad Orlicí, stejně jako o tři roky starší bratr František. Ráno vyrazila s krajcem chleba a lahví s meltou, které jí připravila maminka. Bydlela docela daleko od centra obce, a tak cesta do školy i ze školy se často stala vítaným

dobrodružstvím. „V zimě byly na řece ohromné ledové kry, po kterých jsme skákali ze školy až domů. A to jsme byli ve druhé třídě!“ Boženu bavil sport, a tak chodila cvičit do Sokola v Klášterci. Jezdila jako každý druhý na lyžích. V Klášterci se, podobně jako ve vedlejší Kunvaldu, také pořádaly lyžařské závody.

Jako všechny děti v tehdejší době i Božena s bratrem musela pomoc doma upřednostnit před svými zájmy. „Přišli jsme ze školy, a už jsme měli na stole napsaný, co máme udělat. Děda Morávek nás honil. Ale my neměli tak velké pole, děti z velkých hospodářství na tom byly hůř. Otrhávali jsme brambory, pomáhali při žních, na poli. Naše maminky musely hodně pracovat – staraly se o dobytek, sháněly jídlo pro děti, pečovaly o prádlo. Pamatuju, že celý týden se bílilo prádlo na slunci venku na trávníku. Bylo také normální, že jsme chodili bosí. Měli jsme chodila zespodu rozdrásaná, ale nám to ani nevadilo. Tak to bylo všude,“ vzpomínala pamětnice.

V celé obci byl v době Boženina dětství jeden drožkař, který vlastnil auto. „To bylo jediné auto v Klášterci. Když někdo potřeboval do Žamberka k lékaři, tak jezdil s lidmi. Lékař se tehdy platil, takže pro rodiče to nebylo snadné, když někdo doma stonal. My jsme byli jen dva, co teprve rodiny s pěti šesti dětmi!“ uvažovala pamětnice.

Peníze nebyly, a tak se šetřilo se vším. „Jako děti jsme ráno měly ke snídani chleba namočený v mlíku, a když jsme přišli domů ze školy, byla hustá polévka. Nic jiného. Tenkrát se tak žilo. Měli jsme doma pec, ve které maminka pekla každé dva týdny chleba. Napekla jich víc. Když třeba sousedé neměli, tak si přišli pecen vypůjčit, a pak ho zase vrátili. Na Vánoce maminka pekla vánočky. To večer zadělala do díže těsto, ráno roztopila pec, nadělala pět housek a upekla vánočky,“ vzpomínala pamětnice na své dětství.

Rusové s koňmi nám rozdupali pole

Když Němci po záboru pohraničí obsadili v březnu 1939 i zbytek Československa, Masarykovu školu uzavřeli, a děti se učily různě po volných prostorách ve vsi nebo na faře. Do místních kasáren se po československých vojákách nastěhovala německá armáda. Někteří i se svými rodinami. „Ti Němci nám nedělali zle, nebyli agresivní. Asi to u nás měli lepší než v Německu, kde se bombardovalo. Dokonce ty děti se s námi chtěly kamarádit, ale my jsme jako děti nechťely,“ uvedla Božena Kubičková.

Po obecné škole nastoupila v roce 1942 do Kyšperka, později Letohradu, na výrobu jističů do elektrotechnických závodů, které tam v té době založila firma Wagner Olomouc. Zpočátku se fabrika jmenovala Moravské elektrotechnické závody (MEZ), od roku 1952 Orlice elektrotechnické závody (OEZ). Válku přežili v Klášterci bez větších potíží. Pamětnice vzpomněla na událost z jejího konce: „Přijeli k nám od Mladkova Rusové, celá armáda jich byla. Měli asi dvě stě nebo

tři sta koní. A oni jeli po Klášterci a všechno všude rozdupali. Usadili se na polích. Dědové nadávali, protože měli zrovna zaseto, a oni to rozdupali.“

V červnu 1948 se Božena účastnila jako cvičenka XI. Vsesokolského sletu v Praze. Dlouho očekávané setkání proběhlo deset let po posledním sletu, a zároveň to byl poslední slet organizovaný samostatným Sokolem. Další hromadné cvičení na Strahovském stadionu – I. Spartakiáda v červnu 1955 – už bylo v režii státem organizované jednotné tělovýchovy. Božena v této době aktivně lyžovala, jezdila s vodáckým klubem Pastviny na vodu, cvičila gymnastiku v Žamberku. Jedny z běžeckých závodů na dva kilometry vyhrála v roce 1950 časem 7:33 minut.

Při svých cestách autobusem do zaměstnání se seznámila s Janem Kubičkem z Nekoře (1926-1996), za kterého se v roce 1956 provdala. I on dojížděl do práce v OEZ Letohrad. Zpočátku žili manželé s Boženinými rodiči a ženatým bratrem v rodném domě v Klášterci. V roce 1958 dostali podnikový byt, takže se tam přestěhovali. To už měli roční dceru Janu, v roce 1961 se narodila druhá dcera Iva.

Naděnci rozjeli v Letohradě biatlon

OEZ Letohrad byl pro Boženu nejen místem, kde celý život pracovala. Poznala tam i řadu kamarádů a přátel, se kterými ji pojila záliba v lyžování. Z lyžařského klubu, do jehož práce s dětmi se v 60. letech zapojila i ona, se díky systematické práci s mládeží později stala líheň úspěšných závodníků v biatlonu. V Letohradě, na rozdíl od Klášterce nebo Kunvaldu, lyžařská tradice do roku 1950 nebyla žádná. Rozvoj lyžování a lyžařského oddílu pod Tělovýchovnou jednotou začal v polovině 60. let. „Nejdřív lidi tady jezdili po okolních kopcích. Kluci pak ze dráhy přitáhli nějaký starý vagon a dali ho do šedivského lomu. V něm jsme měli zázemí, mazaly se tam lyže, ale třeba i čepovalo

pivo,“ vzpomínala pamětnice na začátky lyžařského oddílu.

V roce 1970 založil Svazarm v Letohradě Klub branných sportů. Hlavní tahoun byl František Majvald, jak uvedla Božena Kubičková: „Frantu jsem poznala v OEZ. Sportovali jsme spolu a vedli děti v lyžařském oddíle. Byli jsme celá parta nadšenců – Čeněk Suchomel, Vlasta Preclík, Doskočilovi z Lukavice, Marie Málková vedla děti. Postupně jsme v Letohradě rozjeli biatlon.“ Další kvalitativní posun nastal v 70. - 80. letech, kdy do oddílu přišla skupina dětí a s nimi jejich rodiče, bývalí nebo současní sportovci, kteří začali sami pracovat v lyžařském oddílu jako trenéři. Tehdy oddíl dosahoval v běhu na lyžích výborných výsledků. Podnik OEZ Letohrad lyžařský oddíl významně podporoval. Mimo jiné tím, že zaměstnancům, kteří v něm pracovali, započítával do pracovní doby i účast na lyžařských závodech.

Disciplína musela být

V roce 1982 se v Letohradě ustanovilo tréninkové středisko mládeže v biatlonu, opět pod vedením Františka Majvalda a dalších trenérů. „S dětmi jsme jezdili na závody třeba až na Boží Dar. Děti klímaly v autobuse, tam jsme přijeli, spalo se na zíněnkách na zemi a ráno musely zavodit. Standa Chládek vždycky navařil nějaké jídlo a vezlo se to s sebou. Měli jsme plný autobus dětí, takže musela být disciplína. Ale Čenda na děti platil,“ vzpomínala Božena Kubičková. Když některé děti v autobuse zlobily, musely za trest dělat dřepy nebo jiné cviky. „Manžel mně doma nadával, že jsem pořád pryč. On na sport moc nebyl. Domácí práce jsem dělala po večerech,“ dodala.

V roce 1990 na základě vynikajících výsledků bylo v Letohradě zřízeno biatlonové středisko vrcholového sportu. Na práci s mládeží se podílela celá řada lidí, kteří pracovali v zázemí klubu, profesionálních i dobrovolných trenérů. Kontinuální dlouhodobá práce s mládeží pak vyústila v úspěchy letohradských biatlonistů na mnoha mezinárodních závodech. Za všechny jmenujme generaci Ondřeje Moravce nebo Michala Šlesingra. O biatlon je mezi mládeží stále velký zájem, takže vývoj pokračuje dál. Dnes je v šedivském lomu moderní lyžařská trať, střelnice, místo železničního vagonu slouží sportovcům jako zázemí dva domy. Božena Kubičková lituje jen toho, že všichni z jejich dávné lyžařské party už zemřeli. Stále se za ní ale stavují mladší trenérky popovídat, zavzpomínat, probrat novinky z biatlonu. A denně také cvičí. „Každé ráno si obejdu svůj okruh, ale teď přes léto jsem nějak zlenošila. Jezdím na rotopedu, ale víc jak dvacet minut ne! A ten život utekl jako voda...“ uzavřela Božena Kubičková v roce 2022 své vyprávění pro Paměť národa.

/M/www.pametnaroda.cz

MOHL SE STÁT PAPEŽEM

Zdeněk A. Eminger

Celé 20. a 21. století se nese ve znamení velkého teologického vývoje. Dávno před začátkem Druhého vatikánského koncilu (1962–1965) působily v katolickém, protestantském a pravoslavném prostředí významné teologické osobnosti: Romano Guardini, Hans Urs von Balthasar, Pierre Teilhard de Chardin, Karl Barth, Paul Tillich, Dietrich Bonhoeffer, Pavel Florenskij, Nikolaj Berd'ajev či Georgij G. Florovskij. Také z jejich myšlenek a aktivit v církevním a společenském životě čerpal koncil, který se snažil otevřít církev světu a ukázat, že má i po dvou tisících letech svých dějin, po dvou světových válkách a dvou strašných totalitách co říci moderním člověku.

Jednou z výrazných osobností italské katolické církve s přesahem do evropských a světových souřadnic byl teolog, biblista, jezuita, pedagog a později též milánský arcibiskup a kardinál Carlo Maria Martini (1927–2012). Narodil se v Turínu do středostavovské rodiny, v roce 1944 vstoupil k jezuitům a roku 1952 byl vysvěcen na kněze.

Ačkoliv v roce 1958 získal doktorát v oboru fundamentální teologie, zaměřil se ve své badatelské a pedagogické práci na studium Bible, a tedy Starého a Nového zákona. Po získání doktorátu z biblistiky v roce 1966 se o tři roky později stal rektorem slavného Papežského biblického ústavu v Římě (Pontificio Istituto Biblico) a následně v roce 1978 rektorem Papežské Gregoriánské univerzity (Pontificia Università Gregoriana).

Milánským arcibiskupem v časech krize

Z vědeckého prostředí však už následující rok odešel, neboť byl papežem Janem Pavlem II. jmenován arcibiskupem Milána (vysvěcen v lednu 1980), v roce 1983 pak

kardinálem-knězem. Martini zastával též funkci předsedy Rady biskupských evropských konferencí (1986–1993), tuto úlohu po něm převzal pražský arcibiskup a kardinál Miloslav Vlk (1993–2001). V jádru však zůstal i ve své biskupské službě nablízku univerzitnímu životu. Právě v něm se Martini cítil nejvíc doma.

V biskupské službě jedné z nejdůležitějších světových diecézí, v Milánu, které bylo po tisíciletí jednou z hlavních křižovatek tehdejšího světa, navazoval na celou řadu vynikajících osobností, předně na milánského biskupa teologa sv. Ambrože (v úřadu 374–397), s nímž byl, a zcela po právu, také srovnáván. Svoji službu započal ve složité době plné vážných sociálních a ekonomických problémů, které se projevovaly zvláště ve velkých průmyslových městech, jakými jsou právě Milán či Turín.

Tragickým projevem této doby byly vážné politické krize, strach z mafie a levicově orientovaný terorismus, který měl též v Milánu řadu obětí z řad politiků, novinářů a soudců. Martini od začátku své biskupské služby nabídl církev jako bezpečný prostor pro dialog. V součinnosti s představiteli města, provincie a vlády se pokoušel pomáhat všude tam, kde to bylo třeba. Milánský dóm se tak stal místem setkání a prostorem, kde se za Martiniho předsednictví odehrával mezináboženský dialog mezi křesťany, židy, muslimy a představiteli ostatních náboženství.

Pastýř mladých a studentů

Martini brzy pochopil, jak velký hlad po víře panuje u studentů a mladých lidí, kteří již nebyli přitahováni starými formami pastorače, náboženskými poučkami, slogany a umírajícím teologickým jazykem. Zorganizoval proto meditační setkání v milánské katedrále, spočívající v četbě Bible (lectio divina) a meditaci nad textem, k němuž také nabízel svůj výklad a důležité směrovky. Z těchto setkání se dochovalo mnoho fotografií: mladí lidé zaplnili katedrálu do posledního místa, seděli na zemi, u paty sloupů a oltářů, poslouchali a debatovali. Tento bezprostřední kontakt Martiniho s lidmi byl v církevních strukturách spíše výjimečný. Snažil se, aby na lidi nepůsobil jako profesor nebo nedotknutelný kardinál, ale jako pastýř, který s nimi chce jít kus jejich životní cesty.

V roce 1987 ve své diecézi založil tzv. Katedru nevěřících (La Cattedra dei non credenti), která do roku 2002 uspořádala dvanáct shromáždění s různými hosty a na nejrůznější témata, například Důvody víry; Modlitba toho, kdo nevěří; či Horizonty a limity vědy. Mnohokrát se setkal v milánské věznici s vězni, mezi nimiž volně chodil. Byl prvním, kdo ukázal, že je třeba naslouchat i těm, kteří spáchali vážné politické zločiny a měli na svědomí řadu brutálních vražd. Stal se prostředníkem mezi světem venku a vevnitř, aby symbolicky ukázal, že na pomyslné hraně ostří nože se může ocitnout kdokoliv z nás.

Dělat, že neexistují lidé bez domova, bez

práce, lidé bez duchovních pastýřů, lidé bez naděje, lidé ve vězeních, lidé politicky zmanutí a v zkorumpovaní, lidé opuštění ve svém stáří a v nemoci, nemělo smysl. Církev měla podle Martiniho všechny nutné prostředky, aby lidem i v těch nejtěžších životních situacích nabídla nejen východisko, ale také naději, že i oni mohou ve své bolesti pomáhat druhým a být užiteční. V roce 1999 navštívil na pozvání kardinála Miloslava Vlka Prahu, a ještě v roce 2004 vedl v rakouském Mariázell postní exercicie pro české a moravské biskupy. Zdálo se, že výrazně společenské a církevní angažmá z něj učiní v budoucnu papeže.

Favorit papežské volby

V roce 2004 odešel z vedení milánské arcidiecéze a vzdal se i dalších postů, které zastával. Po smrti Jana Pavla II. se účastnil dost napínavé konkláve. Sám byl spolu s Josefem Ratzingerem a Jorgem Bergogliem jedním z „papabile“, tedy z favoritů (určité střípky z této volby se objevují například ve filmu *Dva papežové*). Po prvním hlasování, v němž jasně vedl Ratzinger, odstoupil z dalších kol volby, což bylo pochopitelné už kvůli jeho zhoršujícímu se zdravotnímu stavu, který vyvrcholil rychlým nástupem Parkinsonovy nemoci. Martini toužil podle svých slov i svědectví svých přátel a své sestry Maris dožít a zemřít v Jeruzalémě. A skutečně, po svém odchodu z Milána odjel studovat na jeruzalémský Papežský biblický ústav.

Z té doby vznikla řada vynikajících textů a meditací. Kvůli postupující nemoci se však musel vrátit zpátky do Itálie, do Gallarate v provincii Varese, kde žil v domě jezuitů. Ani přes rychle postupující nemoc však nedešel z veřejného života. Studoval, psal, poskytl mnoho rozhovorů, setkával se s lidmi, se svojí sestrou, s přáteli. Viditelně chřadnoucí Martini nechtěl odejít do úplného ústraní. Projevoval velkou vděčnost za to, že mu lidé, kteří se o něj starali, projevovali lásku a úctu. I když ho jeho nemoc postupně ochromovala, zůstal intelektuálně, duševně a duchovně svěží. To je patrné také na rozhovoru, který poskytl v roce 2012 *Corriere della Sera* a který vyšel až po jeho smrti.

Někteří jej pokládají za jeho duchovní testament, já sám ho chápu spíš jako symbolické shrnutí toho, co prokazoval celým svým životem a napsal ve svých knihách, promluvách a kázáních. V tomto rozhovoru vyjádřil obavy o budoucnost církve, neboť ta byla podle něj *dvě stě let pozadu* ve svém vývoji. Dotkl se rovněž některých tabuizovaných témat, například rozvedené manželství. „*Myslím na všechny rozvedené a na znovu seždané páry, na širší rodiny. Ti potřebují zvláštní ochranu. Církev podporuje nerozlučitelnost manželství. Je to milost, když manželství a rodina vydrží. ... Lásku je milost. Lásku je dar. Otázka, zda rozvedení mohou přistupovat k přijímání, by se měla obrátit. Jak může církev pomoci silou svátostí tomu, jehož rodinná situace je složitá?*“

POSLEDNÍ DOPIS
plk. Josefa Mašina (1942)

Drahé moje děti!

Posílám Vám poslední svůj pozdrav před svým odchodem na věčnost. Poslední má myšlenka platí jen Vám a to mne nejvíc tíží, neboť jste dosud ještě malé a potřebovaly byste mé největší péče. Bohužel Vás musím opustit. Dnes ještě nechápete vše, ale až budete starší, jistě mne pochopíte. Bojoval jsem za naši drahou vlast a národ proti odvčným našim nepřátelům – Němcům, kteří naši vlast a národ chtěli porobit a zničit. Nechtěl jsem připustit, abyste jednou i Vy byly porobenými otroky, nýbrž abyste zůstaly svobodnými a volnými občany. Pamatujte si, že hájit svobodu své vlasti a národa jest povinností každého uvědomělého Čecha. I Vy jednou takto musíte postupovat. V tomto boji jsem podlehl. Věřím však pevně, že naše svatá věc zvítězí. Zůstanete zde nyní jen se svou maminkou. Musíte jí poslouchat, abyste jí ulehčily její těžký úkol a starost o Vás. Ty, Radku, jsi nejstarší, vím, že jsi rozumný chlapec. Buď oporou a rádcem Pepovi a Nenušce. Ty musíš zastupovat mne. Spolehám se na Tebe! Ty, Pepičku musíš pomáhat mamince a Radkovi. Starejte se o Nenušku a nikdy ji neopust'te. Mějte se navzájem rádi a nikdy se neopoušt'ejte, pomáhejte si vždy a ve všem s láskou a porozuměním. Učte se pilně, abyste byli vzdělanými a prospěšnými lidmi. Buďte vždy svědomití a čestní. A nyní Ty, moje drahá Nenušo, moje sladká holčičko. Buď šťastná a nezapomínej na svého tatíčka, který Tě měl tolik rád. Víím, že máš dobré srdéčko, že máš ráda svoji maminku a bratříčky, že jim budeš dobrou (nečitelné). Chlapi, mám ještě jedno přání. Jeden z Vás se ujme rodného statku. Ovšem, není to žádná podmínka. Nebudete-li mít chuti, nemusíte. Tím končím, moje nejdražší děti! Libám Vás v duchu všechny, i s Vaší maminkou. Buďte šťastni.

Váš milující otec. Vlasti zdar!

Když se dva lidé mají rádi, Bůh se stává jejich společníkem.

rabi Izrael z Ružinu

RUSKÝ PATRIARCHA KIRILL SUSPENZOVAL KNĚZE

Andrej Kurajev

Disidentský pravoslavný duchovní a blogger Andrej Kurajev, kterého moskevský patriarcha Kirill zbavil svěcení, oznámil, že opustil Rusko a odjel do Prahy, kde prožil dětství a kde hodlá pokračovat v psaní a v přednáškách. Uvedla to dnes ruská státní agentura TASS s odvoláním na vyjádření samotného Kurajeva na sociální síti.

Kurajev se svého času zastal členek feministické skupiny Pussy Riot, uvězněných za výtržnost poté, co v předvečer předminulých prezidentských voleb v hlavním pravoslavném chrámu země zazpívaly „punkovou modlitbu“ k Bohorodičce, v níž vyzývaly, aby vyhnala Vladimira Putina. Na rozdíl od oficiální linie církve i názoru mnoha věřících si Kurajev stál za názorem, že jeho náboženská organizace má příležitost se ukázat jako milosrdná, dívkám odpustit a nepožadovat přísný trest.

„Rozhodl jsem se nepodobat se hrdinovi anekdoty, který zahynul poté, co třikrát odmítl nastoupit do záchranného vrtulníku,“ uvedl Kurajev. Emigraci podle něj předcházelo půldruhého roku rozmyšlení a váhání. Řekl, že ale nechce vysvětlovat všechny důvody. „Pokud Prozřetelnost nabízí možnost, po které touží mnozí a která je mnohým nedostupná, stojí za to ji přijmout,“ napsal.

Vysvětlil, že jeho „moskevský svět“ je zničený a že se chce vrátit do Prahy, kde prožil dětství a jeho rodiče nejlepší léta svého života a kde má dodnes spolužáky. Psát, kázat a přednášet bylo v Rusku čím dál těžší, a tak jde o „pracovní migraci“ do Evropy. Uvedl, že doufá, že půjde jen o „sezonní“ emigraci, a že nepomýšlí na to, že by se v Česku usadil. Zatím se chce odstříhnout od života v Rusku, kde vládne „nesesaditelný regent“, tedy prezident Putin.

TASS připomněl, že církevní soud proti Kurajevovi zakročil proto, že ve svém blogu údajně hanobil jednoho zesnulého preláta a rouhal se proti církvi. Moskevský patriarcha Kirill, který stojí v čele ruské pravoslavné církve, nejprve potvrdil rozhodnutí o zbavení Kurajeva duchovní hodnosti, ale uložil mu období pokání, aby se vrátil na cestu církve. V dubnu patriarcha zbavil Kurajeva svěcení s tím, že v daném období „ani slovy ani skutky“ žádné pokání neprojevil a neukončil „destruktivní činnost“.

Kurajev jako pravoslavný misionář a teolog svého času organizoval demonstraci proti katolickým Vánočům či proti ruskému turné zpěvačky Madonny. Moskevský soud mu loni v létě uložil pokutu za „diskreditaci armády“, což bývá trest za kritiku války Ruska proti Ukrajině.

Jakmile se dvě bytosti spojí, mění se svět.

Elie Wiesel

CÍRKEV SMĚŘUJE K REFORMÁM

Michael Martinek

První zasedání synody nepřineslo zásadní změny. Bylo však samo změnou. A naznačilo směr další cesty

V Římě skončilo první zasedání synody o synodalitě. Chci se zaměřit na několik klíčových témat, která jsou zpracována v Závěrečném dokumentu. Podstatné je, že se církev i na té nejvyšší úrovni přihlásila k tomu, čím žije většina z nás; že měla odvalu mluvit o věcech, které nás trápí, ale doposud se o nich nemluvílo nebo dokonce nesmělo mluvit.

Třeba otázky genderové identity, vztahové orientace nebo sexuální morálky. Synoda neřekla, že to, co církev dosud tvrdila, bylo špatně; ale netrvá ani na tom, že je to dobře. Naopak přiznává, že jde o „kontroverzní témata.“ A dodává, že „antropologické kategorie, které jsme vyvinuli, někdy nestačí k zachycení jejich složitosti.“ Proto je třeba využít výsledků humanitních věd a hledat taková řešení, která by lépe odpovídala současnému stavu poznání, „aniž bychom se poddávali zjednodušujícím soudům, které ubližují lidem i církvi“.

Dokument zároveň naznačuje, kam by to hledání mělo směřovat: „Lidé, kteří se cítí být kvůli své manželské situaci, identitě a sexualitě marginalizováni nebo vyloučeni z církve, žádají, aby jim bylo nasloucháno, aby byli doprovázeni a aby byla hájena jejich důstojnost. Ve shromáždění byl hluboký smysl pro lásku, milosrdenství a soucit s lidmi, kteří se cítí zraněni nebo zanedbávání církvi, kteří touží po místě, kde by mohli zakusit domov, kde by se nemuseli bát, že je někdo odsoudí.“ A dále se uvádí, že „církev musí se zvláštní pozorností a citlivostí naslouchat hlasům přeživších a obětí sexuálního, duchovního, ekonomického, institucionálního, mocenského zneužívání a také zneužívání svědomí ze strany členů kléru nebo jiných zástupců církve.“

Jako konkrétní příklad, kde by mohla být církev vstřícnější, pak dokument připomíná návrh, který už vyslovil papež František v encyklice *Amoris laetitia*. Mluvil tam o tom, že lidé, kteří žijí v církevně neregulérním partnerském vztahu, jsou často vylučováni z různých církevních služeb, jako lektor, akolyta, katecheta, člen pastorační rady apod. Přitom může jít o lidi velmi schopné, vzdělané, motivované – tak proč by nemohla církev využít jejich nabídku? Papež navrhuje, aby se tato praxe změnila. A synoda dodává, že by se to mohlo týkat i bývalých kněží, kteří se oženili – také oni by se mohli zapojit do pastorační služby, kde by využili svou kvalifikaci a zkušenost.

Synoda se také zabývala postavením laiků v církvi. Připomíná stejnou důstojnost všech křesťanů na základě křtu, jak to učil už druhý vatikánský koncil, a upozorňuje na praktické důsledky: třeba že jsou laikům stále častěji svěřovány role, které byly dříve rezervovány pro kněze, jako vedení farností, kaplanská

služba v nemocnicích nebo věznicích, vedoucí pozice v církevních institucích na úrovni diecézí i Vatikánu. K tomu teď na synodě zazněl návrh, aby mohli laici taky kázat při bohoslužbách. Už tedy neplatí to rozlišení, které ještě koncil považoval za samozřejmé, že klérus má odpovědnost za vnitřní život církve a laici za křesťanské působení ve světě. Ne, obojí se prolíná, v obou směrech se mohou uplatnit jak laici, tak příslušníci kléru. To taky znamená, že formace budoucích kněží by neměla probíhat v odloučenosti od světa, jak je to dnes běžné v seminářích, ale měla by být propojena s životem církevního společenství, s laickým, a tedy i ženským světem.

K situaci žen v církvi dokument říká, že „mnoho žen vyjádřilo hlubokou vděčnost za práci kněží a biskupů, ale hovořily také o církvi, která zraňuje. Klerikalismus, machismus a nevhodné použití autority nadále hyzdí tvář církve a poškozují společenství. Je zde nezbytná hluboká duchovní konverze jako základ pro jakoukoli strukturální změnu.“ A pak je taky „naléhavě nutné zajistit, aby se ženy mohly účastnit rozhodovacích procesů a převzít odpovědnost v pastorační péči a službě. Papež výrazně zvýšil počet žen na odpovědných pozicích v římské kurii. Totéž by se mělo stát i na ostatních úrovních života církve. A v tomto směru by se mělo změnit i Kanonické právo.“

Zpráva mluví taky o decentralizaci světové církve, o povinném zřizování pastoračních rad, o jasných kritériích a větší průhlednosti biskupských nominací, o vstřícnosti v přijímání eucharistie mezi církvemi, o (ne)srozumitelnosti liturgických textů, o výzvách a nebezpečích digitálního prostředí, a o dalších tématech, která by si zasloužila pozornost.

Myslím, že význam této synody dobře vystihl rakouský teolog Paul Michael Zulehner, když napsal, že „během těchto čtyř týdnů se významná část církve stala synodální. Byl to skok dopředu, že v sále bylo mnoho stolů pro malé skupiny, kde ženy a muži seděli s biskupy a kardinály a diskutovali spolu tváří v tvář. Někteří biskupové, řekl kardinál Grech, přišli ke stolu jako led a postupně díky této zkušenosti roztávali. Jeden německý biskup řekl, že to byl skutečný výcvik v naslouchání. Je možné, že se někteří biskupové vrátí do své místní církve změněni. To by byl velký úspěch.“

Autor je salesian, katolický kněz

Přítomnou osobu je třeba chválit jen s mírou, ale v nepřítomnosti určitého člověka je možno říci všechno dobré, co si o něm myslíme.

Elazar ben Azaria

Budoucnost církve není v tom, že bude lidi seřvát, jak se nemožně chovají, a zvláště ta dnešní mládež, ale v tom, že bude nabízet střechu nad hlavou a prostředí lidem, kteří se ptají, co mám činit, abych byl spasen. Takhle si to smíme a máme přeložit, když lidé touží po životě, který by byl víc než momentální prožitek, víc než konzum slasti, víc než sebe-realizace, víc než vyžívání se ve vlastní výkonnosti. Takoví lidé jsou i dnes, menšina sice, ale přece dost. Takoví ti alternativní, zvláště ti nenápadně, tiše alternativní.

Miloš Rejchrt

Novinář a spisovatel Martin M. Šimečka popisuje svůj postojem k Ficově vládě.

„Východiskem je přijmout vládu, stát a společnost za své, navzdory nechuti vůči vládě a jejím voličům, nejsou nepřítelem, jsou pouze hrozbou. Takto definovaný vztah mi poskytuje právo na protest, stává se pro mě výzvou k aktivní občanské účasti na demokracii. Jsem si jistý, že slova a činy Ficovy vlády mi budou odporné, ale protože budou součástí mého světa, bude správné a nutné na ně neustále odpovídat – slovy i činy. Jsem si jistý, že Ficův pokus unést stát a společnost bude neúspěšný, podmínkou ale je, že ho přijmeme jako každodenní výzvu k účasti v boji za demokracii.“

Moše Leib ze Sasova vyprávěl: „Tomu, jak má člověk milovat lid, mne naučil jeden sedlák. Seděl s ostatními ve výčepu a pil. Dlouho mlčel, jako všichni, ale když mu víno obměkčilo srdce, oslovil souseda: Řekni, máš mě rád, nebo mě nemáš rád. Druhý odpověděl: Mám tě moc rád. Sedlák pokračoval: Říkáš, že mě máš rád, ale stejně nevíš, co mi schází. Kdybys mě opravdu miloval, tak bys to věděl. Druhý se nezmohl na slovo a také sedlák, který se ptal, se odmlčel. Já ale pochopil, že láska znamená: vnímat potřeby druhých a nést jejich utrpení.“

Budíš ti čest tvého bližního stejně drahá jako tvá vlastní.

rabi Jehošua

Je lépe být mezi pronásledovanými než mezi pronásledovateli.

rabi Abahu

K PŘÍPRAVĚ NA BOHOSLUŽBY O NEDĚLÍCH A SVÁTCÍCH

Omlouvám se za chyby v pořadu bohoslužeb v říjnovém Okénku. V. Vacek

neděle 12.11. 8 h. Lukavice 9 Mistrovice 9.30 Orlice	32. v mezidobí Mdr 6, 12-16 Ž 63 1 Sol 4, 13-18 Mt 25, 1-13
sobota 18.11.	18 h. Letohrad
neděle 19.11. 8 h. Lukavice 9 Mistrovice 9.30 Orlice	33. v mezidobí Př 31, 10-31 1 Sol 5, 1-6 Mt 25, 14-30
sobota 25.11.	18 h. Letohrad
neděle 26.11. 8 h. Lukavice 9 Mistrovice 9.30 Orlice	Slavnost Ježíše Kr. Krále Ez 34, 11-17 Ž 23 1 Kor 15, 20-28 Mt 25, 31-46
sobota 2.12.	18 h. Letohrad
neděle 3.12. 8 h. Lukavice 9.30 Orlice	1. adventní Iz 63, 16b – 64, 7 Ž 80 1 Kor 1, 3-9 Mk 13, 33-37
sobota 9.12.	18 h. Letohrad
neděle 10.11. 8 h. Lukavice 9 Mistrovice 9.30 Orlice	2. adventní Iz 40, 1-11 Ž 85 2 Petr 3, 8-14 Mk 1, 1-8

Okénko do farnosti - Vydavatel Farnost sv, Václava v Letohradě

Adresa redakce: Hausenská 835, 561 51 Letohrad, tel. 465 620 357 • Redakce: Václav Vacek, Iva Marková, jazyková úprava Jana Kalousková • digitální podobu naleznete na www.letohrad.farnost.cz • uzávěrka je 20. každého měsíce
Rejstříkové č. MK ČR E 12797 • Tisk: Grantis s.r.o. tel. 465 525 741